

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : DIMITRIE ALEXANDRESCO

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor : EMANOIL DAN

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : I. S. CODREANU

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni 20 »
 3 luni 10 »
 Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI, 5

Lângă Palatul Justiției

= TELEFON 16/98 =

A apărut a 2-a ediție revăzută și complectată: **Legea asupra drepturilor proprietarilor**, rezultând din contractele de închiriere și arendare, adnotată cu desbaterile parlamentare, doctrina și jurisprudența, de d-l avocat *Dem. D. Stoenescu*, cu o Prefață de d-l profesor D. Alexandresco, urmată de: **Legea asupra impozitului personal**; **Legea asupra impozitului fonciar**; **Legea și reg. impozitului asupra imobilelor neînchiriate**; **Legea specială autorizând luarea de măsuri excepționale din 1914 și Legea judecătoriilor de ocoale (art. 30).**

Prețul 4 lei. Se expediază de «*Curierul Judiciar*», care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare. Se adaogă 50 bani pentru porto postal.

SUMARUL

— **Conflagrațiunea europeană și dreptul internațional public**, (urmare și finit), de d-l *Iorgu Radu*, doctor în drept magistrat.
 — Trib. civil din Tarascon (Despre inalienabilitatea dotei imobiliare), cu o **Notă** de d-l profesor D. Alexandresco.

Rezumatele Jurisprudenței Curței noastre de casație

— **Casație s. II: No. 1:** Urmărire imobiliară. — Adjudecare. — Efecte. — Purgarea imobilului. — Condițiunea de a fi fost în cunoștință creditorii ipotecari și privilegiați. — Art. 599, 512 și 535 pr. civ.
 — **Casație s. III:** Faliment. — Verificarea creanțelor. — Înălțurarea unui creditor pe motiv că n'a prezentat titlul în original. — Dacă în urmă mai poate cere verificarea conform art. 780 și art. 772 c. com.

CONFLAGRAȚIUNEA EUROPEANĂ

ȘI

DREPTUL INTERNATIONAL PUBLIC

(Urmare și finit *)

O minte ageră cu greu se poate înșela asupra adevăratelor cauze ale conflagrațiunii europene ce se desfășoară actualmente cu o intensitate și în niște proporțiuni ne mai pomenite până acum în analele omenirii.

Oricât s'ar încerca dovada istorică cum că cauzele mici au efectele cele mari, rămâne totuși incontestabil că atentatul, din punctul de vedere omenesc, desigur regretabil, dela Serajevo, nu constituie decât pretextul care a dus la lichidarea unei vechi stări de acută încordare. Istoricul viitorului va căuta neapărat să pună în lumină împrejurări cu mult mai grave în lanțul cauzalității privitoare la acest conflict.

Din o analiză mai adâncită a împrejurărilor is-

torice, reiese că destinele omenesti se înmișcă după anumite norme fixe și imuabile, cari rezultă din natura vecinic asemănătoare a lucrurilor omenesti; că evenimentele cele însemnate, pot fi toate examinate din punctul de vedere al unor adevărate legi istorice, la înfăptuirea lor prezidând necesitatea inexorabilă.

Omul este astfel sub cărma vremurilor și acțiunea individualităților nu are decât un efect cu mult mai redus decât s'ar crede, asupra cursului evenimentelor.

Atentatul dela Serajevo nu a făcut decât a bruscat desnodământul actual, care, în virtutea determinismului indicat, și cunoscute fiind împrejurările trecute istorice, trebuia inevitabil să se producă mai curând sau mai târziu.

Din acest punct de vedere, studiul împrejurărilor cari au precedat în mod imediat actualul conflict, nu are decât o importanță redusă, momentană și nu poate servi ca bază pentru stabilirea unei responsabilități morale oarecare, sau pentru aprofundarea juridică a chestiunii. S'au încercat statele beligerante, și în special Germania, să arunce toată răspunderea asupra unuia sau altuia din adversarii lor, prin discuțiuni asupra amănuntelor privitoare la anumite atitudini politice ca de ex. mobilizarea sau provocarea ostilităților.

Truda a fost totuși zadarnică și concluziunile prea puțin convingătoare, căci fiecare simțea că chestiunea trebuia pusă dintr'un punct de vedere mai larg istoric¹).

În noianul de împrejurări și cu toată întinderea extremă a teatrului de operațiuni, un lucru reese cu o claritate indiscutabilă: Germania este pivotul în jurul căruia se învârteste toată această imensă cheltuială de energie omenească; ea este obiectul eforturilor urieșe ce le face întreaga grupare a statelor beligerante.

¹) Cartea albă germană, cartea roșie austriacă, cartea galbenă franceză, cartea portocalie rusă, corespondența relativă la criza europeană din englezește de Mitrany. București, 1914, trebuiesc toate a fi considerate ca încercări în sensul indicat mai sus. Ele scapă toate din vedere, cauzele mai profunde istorice. Ziaristica țărilor beligerante s'a pus deasemenea în serviciul țărilor respective și a încercat pe aceleași temeuri să ușureze răspunderea morală a unora sau altora din părțile în război.

Chiar în țările neutrale sunt de înregistrat încercări de aceeași natură. Vezi de ex. «*Viața Românească*» No. 7, 8 și 9 din 1914, pag. 160.

*) A se vedea No. 22/915.

Acest fapt apare ca o urmare a împrejurărilor politice anterioare, cari au adus Germania în ultimele decenii, pe planul întâi al interesului politic.

Odată terminată misiunea istorică a casei de Habsburg și anume aceea, de a forma pavăza occidentului împotriva izbucnirii islamismului, Austria decade, pierzând necesitatea morală, care singură justifica conglomeratul bizar etnic ce ea reprezintă. Prusia ridică însă, cu o vigoare neasămuită, moștenirea astfel lăsată și în câteva admirabile lovituri, consolidează situațiunea istorică a rasei germanice. Sub această ocărmuire, însușirile eminente ale acestei rase, ajung la deplina lor desfășurare, grație virtuților sale, grație spiritului de organizare, de tenacitate și de solidaritate. Germania ajunge în curând în toate direcțiunile la un grad de propășire uimitor. Capitalul său moral și material sporește în mod neașteptat. Poporul plin de curajul succesului se avântă către toate cuceririle. Pe deoparte cultura germană tinde la o influență universală. Pe de altă parte industria și comerțul german forțează piețele cele mai îndepărtate, doboară concurența streină și asigură țării o prosperitate din ce în ce mai sporită. A insista în această privință, este de prisos, documentarea este înadevăr ușoară și în deobște cunoscută.

Paralel cu această dezvoltare internă crește și creditul politic al țării. Diplomația iscusită a lui Bismark asigură Germaniei o preponderență indiscutabilă în concertul european.

Ea își impune pretențiunile în toate ocaziunile în care este direct amestecată, iar în conflictele streine ea se pretinde mijlocitorul cinstit, care în realitate tot el dictează condițiunile sale. Grație abilității geniale a lui Bismark, această supremație este acceptată lungă vreme ca o necesitate inevitabilă. Lucrurile se schimbă însă complect după disparițiunea acestui ilustru om politic. Sub impulsivitatea spiritului curat prusac, diplomația urmașilor lui devine greoaie, ingerentă, brutală. Popoare deprinse să pășească mândru în istorie, suferă umiliațiuni după umiliațiuni. Ar fi prea lung și probabil nefolositor să înregistrăm numeroasele succese politice ale Germaniei imperiale, dobândite prin efectul unei diplomații autoritare și sub presiunea unei puteri militare incontestabil în mod superior organizată. Și astfel sub îmboldul unui sentiment de adânc orgoliu și prea încrezătoare în propriile sale puteri, Germania apasă greu asupra destinelor politice ale lumii, supremația ei amenințând să se transforme într-o dictatură cu adevărat jignitoare pentru sentimentul libertății publice europene.

Tendențele de heghemonie ale puterii germane capătă un caracter încă și mai grav prin faptul următoarelor 2 împrejurări.

Germania pătrunsă de misiunea sa istorică și de realele sale interese economice, geloasă de rivalele

sale, aspiră la o situațiune mondială și se asvârle cu toată impetuoșitatea vigoarei ei în politica colonială. Concurența politică devine astfel mai întinsă, forma ei mai acută și pune față în față Germania cu puterea regulatoare a echilibrului european, cu Anglia. Chestiunea Congului, chestiunea Marocului, înmixțiunea cel puțin morală a Germaniei în afacerile Transvaalului și alte împrejurări de aceeași natură, au provocat momente serioase în viața politică externă și sunt manifestațiunile indiscutabile ale acestei tendinți.

O a doua împrejurare la care s'a făcut aluziune, este trezirea Austriei la viața de mare putere. Pătrunderea în peninsula balcanică, prin anexarea Bosniei și a Herțegovinei, atitudinea Austriei față de Italia, față de Serbia și celelalte puteri balcanice, în genere politica orientală a imperiului Habsburgic, rezumată în deviza «Drang nach Osten», nu poate fi explicată decât prin concursul politicii germane.

Germania face astfel o politică imperialistă în stil mare, își creează debușeuri directe și indirecte, atrage în orbita sa sateliți de cari să poată dispune ori când și în orice ocaziune. Pe de altă parte, în această politică de penetrațiune concepută atât de grandios, ea manifestă și o lipsă de stăpânire, o nerăbdare care cu timpul stârnește animozitățile la extrem.

Ea pare grăbită să profite cât mai intens de noua sa situațiune și să refacă o soartă istorică mai degrabă ingrată. Și astfel niște pretențiuni jignitoare în fondul lor, devin inadmisibile și prin forma în care să încearcă impunerea lor.

Desigur rasa germanică are însușiri excelente și merită nu numai un loc în organizațiunea politică mondială, dar încă o situațiune privilegiată. Dar dictatura este astăzi, grație spiritului emancipat ce ne caracterizează, lucru de nesuferit. Chiar întrecut, nici un popor n'a știut să-și fixeze pentru lungă durată o supremație covârșitoare.

Și astfel istoria se repetă. Luptele uriașe cari s'au dat altă dată pentru zdrobirea puterii preeminente a Spaniei, mai târziu în contra Casei de Habsburg și acum mai în urmă împotriva Franței, se reînnoesc astăzi în același scop și tind să înlăture o supremație supărătoare să restabilească un echilibru necesar unei comunități internaționale bine întocmite.

Idealul unei egalități precise, matematice, în proporțiunea dintre puteri, nu poate fi desigur, realizat niciodată, din cauza tendinței naturale și prin urmare legitime, de expansiune a națiunilor; dar o egalitate aproximativă prin jocul alianțelor, trebuie neapărat în interesul superior al ordinii internaționale.

Există astfel o mecanică socială, care se pune în mișcare, prin efectul unei resorturi psihologice lesne de înțeles, care mecanică s'a vădit în împrejurări istorice identice, cari se manifestează astăzi și care va funcționa probabil deasemenea, atunci când, peri-

colul slav atât de temut și de semnalat, va înainta pe planul întâi al interesului politic.

În această lumină și fără nici o intenție jignitoare pentru Germania, dinpotrivă, trebuie privită lupta gigantică ce se dă astăzi. Intensitatea curentului antigermanic ce se observă ne ridică orice îndoială în această privință.

Primejdia comună apropiere unii de alții. În acest sens se explică alianța Franco-Rusă, înțelegerea Angliei cu aceste 2 puteri și cu Japonia, eșirea chiar din tripla alianță a Italiei, cercul de fer ce se strânge tot mai tare în jurul Germaniei, în definitiv blocul puternic al aliaților, cari numai după câteva luni de luptă înversunată, primejduiește în mod grav, însăși temeliile puterii germane.

În mod mai mult sau mai puțin conștient, toate aceste popoare luptă pentru asigurarea triumfului echilibrului, care, după expresiunea doctrinei, intră todeauna în joc „pentru a opri dezvoltarea și perfecționarea statului, când acest drept legitim totuși, intră în conflict cu dreptul de conservare al celorlalte state“¹⁾.

Este adevărat că motivul imediat determinant al acestei lupte se referă la situațiunea politică a Serbiei. Nu se poate totuși tăgădui cum că și această țară prin importanța ei politică, prin valoarea și legăturile sale etnice, intră în sistemul echilibrului european. Ingenuchiarea Serbiei ar fi adus o scădere simțitoare a prestigiului moral și material al triplei înțelegeri și ar fi dat un nou impuls primejdios alianței Austro-Germane.

Chestiunea nu se învârtea astfel numai în jurul unui interes meschin administrativ cu privire la instrucțiunea atentatului dela Serajevo. Explicațiunea este, după cum se vede, mai adâncă și interesează îndeaproape însăși natura intimă a comunității internaționale. Este înadevăr vorba despre așezarea acestuia pe o temelie mai solidă. Se vede astfel că împrejurările de astăzi, cari au fost în mod unanim tălmăcite, în sensul distrugerii ideii dreptului internațional, au mai degrabă o tendință generală cât se poate de favorabilă acestei discipline juridice, căci dreptul internațional presupune neapărat până la un punct oarecare și egalitatea de fapt a subiectelor sale, fără de care, principiul egalității lor juridice ar rămâne desigur, o iluziune deșartă.

* * *

Odată cunoscută cauzalitatea mai adâncă a actualului conflict, putem lămurii și chestiunea însemnată a posibilității rezolvirii lui pe cale pașnică, într'un mod juridic satisfăcător.

După cum am arătat încă dela început, marea mulțime ar fi așteptat o astfel de soluțiune și decepțiunea

cauzată prin izbucnirea războiului european este de așa natură, încât creditul dreptului internațional se va resimți încă lungă vreme. Afirmățiunea noastră este că în stadiul actual și cu mijloacele ce ne oferă actualmente legislațiunea internațională, orice așteptare de asemenea natură era zadarnică, nelegitimată și nu putea găsi temei decât sau într'un fond de optimism incorrigibil sau într'o ignoranță complectă a împrejurărilor cauzale. Cunoaștem adevărul în această ultimă privință, ne rămâne să documentăm afirmațiunea mai sus expusă, prin examinarea mijloacelor procedurale internaționale ce ne pune la îndemână legislațiunea internațională și prin pătrunderea gradului actual de dezvoltare a conștiinței juridice internaționale în această direcțiune.

Dela congresul dela Viena, din 1815 încoace, dreptul internațional tinde, după cum se știe, să se lămurească în formulele precise și neîndoioase, ale unei codificațiuni internaționale elaborate prin consimțământul mutual al unei mari majorități de state. Tratatelor internaționale nu constituie astăzi numai fapte cari documentează consuetudinea sau creează un drept particular, ele capătă importanța din ce în ce mai întinsă, a unor manifestațiuni generale a conștiinței juridice a popoarelor, ele devin astfel o sursă directă de norme internaționale și creează prin consimțământul spontan al statelor contractante, dreptul obiectiv internațional.

În această ultimă privință, convențiunile dela Haga, din 1899 și 1907 sunt cele mai însemnate. Se cunoaște obârșia istorică a grandioaselor reuniuni mondiale al căror rezultat au fost aceste convențiuni precum și scopul prin care a determinat inițiativa rusă. Mișcarea pacifistă crease iluziuni frumoase și adusesse chestiunea dezarmării sau cel puțin a limitării armamentului pe planul întâi al interesului. În legătură strânsă cu aceste interese pacifiste, sta natural și chestiunea creării mijloacelor procedurale internaționale, pentru rezolvirea pașnică a conflictelor internaționale. Trebuia neapărat găsit surogatul juridic al războiului. Și astfel conferințele se găseau în mod natural sesizate de greaua chestiune a principiilor procedurale internaționale. Discuțiunile au fost lungi și aprinse. Rezultatul lor se găsește consemnat în convențiunea întâia pentru rezolvirea pașnică a contestațiunilor internaționale. Intențiunea conferințelor a fost de bună seamă, după cum și reese din preambulul convențiunei, aceea de a concura la menținerea păcii generale, de a favoriza toate eforturile, pentru regularea amiabilă a conflictelor internaționale, de a se întinde stăpânirea dreptului și a se întări sentimentul justiției internaționale. Fosta însă rezultatul la înălțimea acestei intențiuni? Întrebarea merită fără umbră de îndoială un răspuns negativ. Ar fi trebuit pentruca aceste intențiuni să capete cel puțin un început de realizare, stipularea obligativi-

²⁾ Donnadien «Essai sur la théorie du l'équilibre», Paris 1900 pag. 10

tăței recurgerei la aceste mijloace procedurale internaționale. Din potrivă, mijloacele procedurale principale create prin convențiunea dela Haga și anume: mediațiunea, comisiunile de anchetă și arbitrajul, sunt toate facultative și în plus îngrădite prin o serie de rezerve, cari le fac toate iluzorii din punctul de vedere practic. Nu era posibilă organizarea practică eficace a acestor mijloace procedurale, fără consfințirea solemnă a necesității recursului la ele. Ori, în această privință puterile contractante încă dela primul articol, nu se obligă ci *convin* numai să facă toate eforturile posibile, pentru a asigura rezolvarea pașnică a diferendelor internaționale, în scop de a preveni pe cât posibil recursul la forță în relațiunile internaționale.

Caracterul facultativ al acestor instituțiuni este subliniat apoi în repetite rânduri, în mod special și pentru fiecare instituțiune în parte. Astfel puterile contractante convin numai să întrebuinteze mediațiunea și bunele oficii, înainte de a recurge la arme (art. 2). Tot așa întrebuintarea comisiunilor internaționale de anchetă, nu este decât *recomandată* ca un deziderat folositor, iar arbitrajul în anumite chestiuni recunoscut numai ca mijlocul întru rezolvirea conflictelor internaționale cel mai eficace și în același timp cel mai corespunzător intereselor echității. Nu doar că la Haga nu s'a recunoscut în mod suficient interesul cel mare care este legat de stipularea obligativității acestor proceduri internaționale. Dar discuțiunile urmate în sânul acestor conferințe au dovedit că, pentru moment o înțelegere nu era cu putință asupra acestui punct și că deocamdată trebuia să ne mulțumim numai cu jumătăți de măsuri. Unele state s'au arătat în mod neexplicabil prea geloase de atribuțiile suveranității lor și au pus piedici de neînlăturat la realizarea unor rezultate mai complete. Aceste state nu au înțeles că obiecțiunile ce le ridicau aveau un caracter general și se puteau opune cu aceeași tărie oricărui progres al dreptului internațional care se bazează tocmai pe îngrădirile ce statele își impun în mod spontan cu privire la suveranitatea lor. Trebuie să o spunem aceasta cu atât mai stăruitor, noi Românii, cu cât reprezentanța noastră diplomatică poartă în fața științei și a omenirii răspunderea de a fi contribuit la împiedicarea realizării progresului în această privință. Comisiunile internaționale de anchetă eșite din inițiativa rusească, aveau în proiectul primitiv un caracter obligatoriu. Deși aceste comisiuni se raportau numai la simple chestiuni de fapt și nu angajau cu nimic soluțiunea juridică a diferendelor, totuși România, opune o rezistență ireductibilă la recunoașterea caracterului lor obligatoriu, tocmai din punctul de vedere al atributelor suveranității statelor¹⁾.

Tot așa proiectul rus tindea să consacre obligativitatea arbitrajului, fără nici o rezervă, cel puțin la anumite categorii de diferende și anume la acelea, cari proveneau dintr'o chestiune de interes material curat, sau din interpretarea tratatelor de uniuni administrative internaționale. Și în această direcțiune, ideea primă a trebuit să fie părăsită în urma împotrivirilor mai cu seamă ale Germaniei ajutată de unele state printre cari iarăși România²⁾.

Dacă ne referim la punctul nostru de plecare, concluziunea ar fi așa dar că, conflictul armat ce se desbăte actualmente între principalele state din Europa, nu este de loc în opunere cu stadiul actual al legislațiunii internaționale, că recursul la forță nu este de loc exclus în sistemul actual al dreptului internațional și că rezolvirea pașnică a diferendelor internaționale, deși dorită, nu este încă considerată ca o obligațiune imperioasă în conștiința juridică internațională. Avuta oare conferința dela Haga credința de a fi înlăturat pentru totdeauna războiul din relațiunile internaționale, grație codificațiunii ce ne a pus la îndemână? De bună seamă că nu. Eșuarea discuțiunilor cu privire la limitarea armamentelor, discuțiuni urmate chiar la Haga, a fost prea semnificativă pentru a îngădui orice fel de iluziuni în această direcțiune. *Renault*, unul din purtătorii de cuvânt din cei mai autorizați ai conferinței, proclamă în mod lămurit acest lucru și arată că voința era numai de a obișnui popoarele în a supune relațiunile lor normale unor anumite reguli și de a soluționa în mod juridic diferendele vieții zilnice. Se spera că, prin puterea obișnuinței, această practică să se întindă tot mai mult și să asigure astfel mai bine stăpânirea ideii dreptului³⁾. Conferința se arată așa dar destul de pătrunsă de conștiința posibilităților și imposibilităților morale internaționale și își asumă un țel, care deși mai modest, oferă totuși oarecari perspective de realizare și justifică pe deplin străduințele sale.

Dar chiar dacă înlăturăm din discuțiune obiecțiunea mai sus lămurită, cu privire la lipsa de obligativitate, a mijloacelor procedurale normate prin codificațiunile dela Haga, rămâne totuși deschisă chestiunea dacă acest conflict intră din punctul de vedere material juridic în prevederile acestor codificațiuni. Răspunsul nostru este negativ și de această

Redacțiunea actualului art. 9 al convențiunii întâia privitor la comisiunile internaționale de anchetă, monstruoasă, după cum este calificată de către știință, se datorește insistențelor României. Vezi Otfried Nippold «Die Zweite Haager Friedens-conferenz» I. pag. 24. Conferința trebuia să adere la propunerile României căci altfel s'ar fi primejduit principiul unanimității.

²⁾ Conférence internationale dela paix 1899. Sedințele conferinței pagina 84; Nippold op. cit., I, pag. 69. Singurul progres realizat în această ordine de idei este că se recunoaște terțelor state dreptul de a oferi mediațiunea lor. Dar nici în această direcțiune nu s'a ajuns la ideea obligativității.

³⁾ Nippold, op. cit., pag. 79.

¹⁾ Conférence internationale de la paix. La Haye 18 Mai, 29 Juillet 1899. La Haye 1907, ședințele conferințelor pag. 81.

dată. Pe ce cale procedurală internațională putea fi oare soluționat conflictul european?

Puțin înainte de izbucnirea ostilităților, savantul jurist francez *Clinet* propusese într'un număr din „Le Journal”, orânduirea unei comisii internaționale de anchetă cu privire la conflictul Austro-Sârb. Propunerea aceasta pleacă însă, credem noi, dela o concepțiune prea superficială a cauzalității acestui conflict, de o importanță neasămuit mai adâncă și mai cu seamă mai generală. Ar fi să reducem totul numai la atentatul dela Serajevo, ori lucrul nici în aparență măcar n'ar putea fi exact, întrucât ultimatumul austriac pusese în discuțiune prin pretențiunile acolo formulate și prin propunerile de imixțiune a autorităților austriace, chestiunea însăși a suveranității sârbești. Ori, este lucru cunoscut cum că comisioanele internaționale de anchetă, în modul cum au fost ele organizate, în codificația dela Haga, nu privesc decât chestiuni de fapt și încă din acelea cari nu ating onoarea și interesele esențiale ale statelor în litigiu.

Complexul întreg de împrejurări în cari se prezintă contestațiunea nu îngadue însă nici o îndoială că ea atinge tocmai chestiuni esențiale. Discuțiunea suveranității sârbești, pune în evidență chestiunea echilibrului general, care interesă în deaproape toate marile puteri europene. Conflictul este înfățișat cu un caracter esențial chiar de către ambele grupări beligerante. Tripla înțelegere se referă în adevăr la tendințele de hegemonie germane, la amenințările perpetue ale imperialismului german, Natural, printr'o altă prismă din punct de vedere politic, identică însă din punctul nostru de vedere, considerau situațiunea, cele 2 puteri centrale. Nota austriacă înmănată Serbiei, care a precedat imediat actualul conflict, se referă nu numai la atentatul dela Serajevo, ci în mod general la politica subversivă sârbească, care amenință de lungă dată buna liniște a imperiului cu ținta evidentă „de a deslipi de monarhia Austro-Ungară anumite părți ale teritoriului ei”¹⁾. Germanii considerau de asemenea propaganda pansârbească ca îndreptată împotriva existenței și integrității monarhiei Austro-Ungare, constatau în mod expres interesele vitale ale Austro-Ungariei și făceau socoteală că o Austrie slăbită moralmente și zdruncinată prin desvoltarea panslavismului rusesc, n'ar mai fi fost pentru ei un tovarăș de alianță, în care să se poată avea încredere, cum lucrul era necesar față de atitudinea ostilă crescândă a vecinilor lor din vest și răsărit²⁾. Litigiul se deschidea astfel, după cum se vede din concepțiunea ambelor părți, pe baze largi și generale, pune în joc întregul complex al relațiilor politice internaționale; era cu alte cuvinte vorba de „întreaga chestiune europeană, che-

stiunea sârbească fiind numai o parte din aceasta”, după cum în mod lămurit explică d-l Sassonov ambasadorului englez la Petersburg³⁾.

În astfel de împrejurări, se înțelege că comisiunea internațională de anchetă nu era admisibilă în acest conflict, chiar independent de faptul că art. 9 al convențiunii subordonează întrebuintarea ei oportunității împrejurărilor (și les circonstances le permettront).

Atunci arbitrajul ar fi procurat poate mijlocul care ar fi dus la o soluțiune pașnică satisfăcătoare? Cuvântul are, de sigur, o mare putere de sugestiune. Dar dacă căutăm să ne lămurim la sursa pozitivă a codificațiunii internaționale, vom vedea cumcă nici această cale nu putea duce la rezultatul dorit. Articolul 16 al convențiunii din 1899 și articolul echivalent 38 al convențiunii a doua din 1907, prevăd în mod expres natura diferendelor internaționale, cari pot fi supuse arbitrajului. Este în adevăr evident că, întrucât arbitrul este judecător și are a da hotărârea sa, nu într'un mod transacțional ci pe baza respectului dreptului, nu toate diferendele internaționale sunt susceptibile de arbitraj. Nu există această posibilitate de soluționare decât pentru acele conflicte cari pot fi formulate în mod juridic, excluzându-se astfel eo-ipso toate acele conflicte de interese și de ordin pur politic, care turbură încă neconținut buna liniște internațională⁴⁾. Astfel după însuș textul art. 38, arbitrajul nu este recomandat ca un mijloc eficace de soluționare, decât pentru contestațiunile în mod exclusiv juridice, adică în primul rând pentru acelea cari privesc interpretațiunea și aplicațiunea convențiunilor internaționale. Se menține astfel, după cum se vede vechia distincțiune între conflictele politice și cele juridice⁵⁾. Doctrina face deasemenea distincțiunea necesară între interesele administrative și de justiție internațională și interesele politice esențiale cu privire la existența, independența și siguranța statelor din punctul de vedere al posibilității arbitrajului. *Bluntschli* se exprimă astfel: „Când aceste interese superioare (politice) par amenințate, popoarele virile pun toată forța în ale apăra și ele ar prefera să-și sacrifice viața și bunurile lor pentru afirmarea dreptului lor, decât să asculte de ordinele funcționarilor streini sau chiar de dispozițiunile arbitrale sau judiciare ale unui tribunal strein”⁶⁾. De asemenea comisiunea rusă dela Haga din 1899, care a consacrat un interes particular chestiunii arbitrajului, subliniază această dis-

³⁾ Vezi corespondența relativă la criza europeană tradusă din englezește de Mitrany. București 1914 No. 6. Teoria războiului preventiv, formulată în mod oficial, și în marele public, întărește încă părerea noastră că interesele în joc erau de natură esențială.

⁴⁾ Conférence de la paix 1899. Ședințele conferinței pag. 84.

⁵⁾ Contra Nippold citat de Ullmann «Völkerrecht» Tübingen 1908 pag. 431.

⁶⁾ Bluntschli «Gesammelte kleine Schriften, II, 1881 pag. 302 citat de Nys, op cit. II, pag. 561».

¹⁾ Vezi anexa No. 1 la cartea albă germană.

²⁾ Aproape textual în cartea albă germană.

tințiune și expune că chestiunile privitoare la interese politice generale, nu pot fi supuse arbitrajului obligator. „În această categorie intră conflictele de tot felul, cari se nasc pe tărâmul tratatelor politice, cari ating interesele și onoarea națională a statelor. Arbitrajul obligatoriu ar lega în aceste cazuri mâinile statului interesat, l-ar reduce la un rol pasiv în chestiuni de cari depinde în mare parte securitatea sa, adică chestiuni în cari nimeni, înafară de puterea suverană nu poate fi judecător“¹⁾).

Este adevărat că tendința generală este aceia de a înlătura categoria conflictelor de interes pur și că astăzi sunt tot mai rare cazurile în cari un stat s'ar hotărâ fără nici un temei juridic să ridice vre'o contestațiune oarecare. Această constatare înseamnă însă, după cum *Ullmann*, cu drept cuvânt arată,²⁾ numai un regres cantitativ al conflictelor de interese și nu înlătură nici decum distincțiunea mai sus indicată.

Arbitrajul se aplică astfel numai contestațiunilor cari au la origină un interes juridic. Există, este adevărat și aci tendința de a întinde cât mai mult câmpul de aplicațiune al arbitrajului chiar și la diferendele pur politice, dar interpretațiunile cari se dau de unii autori nu pot fi considerate decât ca simple deziderate³⁾.

Referindu-ne acum la conflictul ce ne interesează, urmează să ne punem imediat întrebarea: era el susceptibil de arbitraj, cu alte cuvinte cărei categorii de diferende aparținea el? Expunerea cauzelor acestui conflict în felul arătat mai sus, ne ridică orice îndoială în această privință. Dacă atentatul dela Serajevo și ueltilirile sârbești interesau buna liniște și securitatea imperiului austro-maghiar, fiecare stat, având în această privință un drept indiscutabil legitim, interesele echilibrului sunt interese pur politice despre care nu se poate pretinde cum că corespund unui anumit drept, putând fi valorificat înaintea unei instanțe juridice. Conflictul actual rezultă neapărat dintr'un «conflict latent și tradițional»⁴⁾, dintre statele cari formează cele două constelațiuni europene, având la obârșie o motivare pur politică. În asemenea condițiuni, este evident că și calea arbitrajului era exclusă.

Rămânea doar deschisă calea mediațiunei. Este singurul mijloc juridic, care poate tinde și la concilierea intereselor de ordin politic. Dar mediațiunea în cazul de față nu avea cine să o exerciteze. Întraseră în joc toate marile puteri iar statele rămase în afară nu aveau autoritatea morală și materială, de a exercita o presiune binefăcătoare într'o chestiune de o natură atât de esențială.

După cum se vede, legislațiunea internațională, în stadiul său actual, nu ne putea oferi modalitatea juridică de soluționare a conflictului european. Speranțele cari s'au pus în disciplina internațională în această ocaziune, vădese poate o situațiune sufletească de strâmțorare în care natura omenească se agață de cea mai mică resursă de scăpare, dar nu era îndreptățită din punctul de vedere al conștiinței juridice internaționale exprimată în codificațiunile dela Haga.

* * *

Am examinat până aci chestiunea rezolvirei conflictului european din punctul de vedere al normelor internaționale. Am ajuns la concluziunea cumcă acest conflict nu putea fi înlăturat în mod pașnic, că conștiința juridică internațională n'a ajuns încă la acel grad de dezvoltare necesară pentru a impune respectul normelor juridice chiar în eventualitatea conflictelor de interese vitale, adică a unor conflicte din acele, cari privesc onoarea sau chiar existența părților în joc.

Relațiunile dreptului internațional față de actualul conflict ar mai putea fi examinate și din punctul de vedere al chestiunei modalității conducerii ostilităților. Dreptul internațional nu ne înfățișează în adevăr numai un complex de norme destinat în mod exclusiv relațiunilor pacifice dintre state. Războiul însuși, este considerat ca un raport juridic între părțile beligerante, care ca atare impune anumite drepturi și îndatoriri. Încă de timpuriu s'a combătut vechia formulă «*silent leges inter arma*» și s'au vădit anumite norme de conduită războinică a popoarelor trecute în mod definitiv în conștiința lor juridică.

Primul sistem clasic de drept internațional poartă în consecință titulatura semnificativă «*De jure belli ac pacis*». Și înadevăr se poate vorbi de drept în legătură cu noțiunea războiului, cu toată deslănțuirea forței brutale ce el presupune. Mai întâi, războiul prin însuși scopul său și anume acela de a valorifica niște pretențiuni socotite legitime de către ambele părți, stă în legătură strânsă cu ideea dreptului și fiecare beligerant apare în acțiunea sa în funcțiunea de organ de drept. El implică apoi noțiunea dreptului și în modalitățile conducerii sale. Războiul tulbură relațiunile pacifice dintre state, însă nu poate suprima starea culturală pe care se întemeiază asociațiunea internațională. Orice s'ar întâmpla, un anumit fond moral rămâne totuși nestrămutat, supunând influenței sale chiar relațiunile dintre beligeranți. Și astfel cu timpul se stabilesc anumite restricțiuni constante și conforme opiniunei necesității, tinzând la limitarea exercițiului forței⁵⁾.

Și chestiunea dreptului internațional în legătură cu modalitățile de dăsfășurare a conflictului angajat

¹⁾ Conferența internațională de la paix 1899 anexa A. pag. 164.

²⁾ Ullmann op. cit. pag. 433.

³⁾ Ullmann op. cit. pag. 442 în text și notă.

⁴⁾ Ullmann op. cit. pag. 430

⁵⁾ Bonfils op. cit. pag. 673

între principalele națiuni europene, a fost înadevăr, dupăcum se știe, mult desbătută.

Și în această direcțiune s'a căutat a se pune în evidență împrejurări cari arătau puțină eficacitate a normelor internaționale și în consecință permiteau a se pune concluziuni în sensul falimentului normelor juridice internaționale. Creditul dreptului internațional se găsește și în această direcțiune în mod serios angajat. Examinarea critică a chestiunii din acest punct de vedere, este însă cu mult mai delicată. Chestiunea nu se mai referă, înadevăr, la un material diplomatic cunoscut și la îndemâna tuturor, ea presupune cunoștința exactă a faptelor materiale.

Ne lipsesc însă în cauză informațiuni precise și nepărtinitoare. În căldura luptei nu se pot alege întodeauna armele cele mai potrivite și astfel și calomnia se poate ușor strecura. În orice caz exagerarea este evidentă în relațiunile ce ne vin de pe câmpul ostilităților. Fiecare beligerant are în mod natural intențiunea de a pune într'o cât mai defavorabilă lumină pe adversarul său și în acest scop nu va cruța, se 'ntelege culorile cele mai negre. Concluziunile cele mai pripite vor fi înfățișate ca expresiunea celui mai curat adevăr și lucrul din punctul de vedere omenesc este ușor explicabil. Următorul caz de exemplu, ne evidențiază în mod îndubitabil această afirmațiune.

După declarațiunea de război Germaniei, declarațiune care din punctul de vedere al dreptului internațional, nu poate nicidecum fi criticată, Anglia declară război și Austriei la 12 August ora 1^{1/2} după amiază. În această declarațiune, Anglia arată că se consideră dela miezul nopții trecute în stare de război cu împărăția austriacă. S'ar putea discuta dacă această declarațiune nu era de prisos, întrucât alianța dintre Austria și Germania era cunoscută și legă aceste state în mod neîndoelnic la un ajutor reciproc, starea de război dintre Anglia și Germania, urmând să aibă ca consecință de drept aceiași situațiune a Angliei față și de Austria. Chestiunea este discutată în doctrină¹⁾.

În practica internațională se poate menționa cazul Franței la 1870, care, declarând război Prusiei, se consideră ipso-facto în stare de război și cu celelalte state ale confederațiunii germanice²⁾. În situațiunea politică cunoscută, Austria fiind un alter ego al imperiului german, încunoștiințarea de război a Angliei către Germania, putea fi valabilă și față de Austria. Totuși Anglia găsește necesară o declarațiune specială și față de Austria, care însă, în considerațiunea celor mai sus expuse datează începerea războiului cu câteva ore înainte de înmânarea declarațiunii. Procedarea este corectă și

nu contravine dispozițiunilor nici spiritului convențiunei a treia a conferinței dela Haga din 1907, întrucât, în momentul înmânării declarațiunii, ostilitățile nu erau începute și întrucât conferința nu admisesese propozițiunea unuia din statele reprezentate, care tindea să stabilească observațiunea unui anumit termen între notificațiunea de război și începerea ostilităților. Din examinarea articolului convențiunei dela Haga aci referitor, reiese în mod neîndoios că, două sunt condițiunile unei declarațiuni de război valabile³⁾ și anume: neechivocitatea și prealabilitatea ei începerei ostilităților. Întrucât ostilitățile nu sunt începute, este evident că declarațiunea de război, poate fi mai mult sau mai puțin antedatată, fără violarea prescripțiunilor convențiunei. Aceasta, cu atât mai mult cu cât în cazul de față se tindea ca declarațiunea de război să fie considerată ca urmarea logică a unei declarațiuni prealabile față de aliatul solidarizat neîndoios cu partea căreia i se făcea notificațiunea. Chestiunea este, cred, lămurită și procedarea Angliei atât în fapt cât și în drept cu totul corectă⁴⁾.

Totuși referitor la această împrejurare, un savant profesor al universității din Berlin, *Iosif Kohler*, face următoarele observațiuni, după ce supune unei aspre critici procedarea Franței și în deosebi a Rusiei: «În ceia ce privește Anglia, nu voi vorbi de purtarea ei față de Germania; ea este așa de vulgară și brutală, încât limbei germane îi lipsește cuvântul pentru a o descrie, căci limba noastră nu prevede decât cinstea... Ridicol este pasul Angliei, căci ambasadorul englez declarase război la 12 August orele 1 jumătate p. m. ministrului austriac, în așa fel, încât starea de război începuse de la miezul nopții. Așa dar o declarațiune de război cu putere retroactivă, cea mai înaltă din combinațiunile meșteșugite ce au fost făcute vre-odată în dreptul internațional». După ce menționează textul convențiunei de la Haga, Kohler califică procedarea Angliei ca un joc viclean cu sfîntenia dreptului (*ein ränkevolles Spiel mit der Heiligkeit des Rechtes*). «Ceia ce este rușine rămâne rușine. N'au dreptate unii, cari atribue dreptului internațional o însemnătate numai platonice, căci rușinea încălcării dreptului este o rușine reală, ea nu se poate spăla nici cu toate apele

³⁾ Art. 1 al convențiunei a treia dela Haga din 1907 are în adevăr următorul cuprins: «părțile contractante recunosc că ostilitățile între ele nu pot începe înaintea unei notificațiuni prealabile și neechivoce, care trebuie să aibă sau forma unei declarațiuni de război motivate sau aceia a unui ultimatum cu declarațiunea de război condiționată».

⁴⁾ În adevăr, odată ce declarațiunea de război nu era tardivă la orele 1 și jumătate, cu atât mai vârtos ea era valabilă câteva ore mai de vreme. Altfel s'ar fi prezentat lucrurile, când ostilitățile ar fi fost deja începute în momentul înmânării notificațiunii, ca de exemplu în cazul declarațiunei de război a Serbiei, Bulgariei în 1886. Dar dovada aceasta nu s'a făcut și probabil că nici nu se poate face.

¹⁾ Vezi Maurel «Dela déclaration de guerre». Paris 1907, care la pag. 313 califică chestiunea de delicată.

²⁾ Maurel op. cit. pag. 315 în notă.

și sângele războiului pătează puterile care au violat dreptul în acest fel».¹⁾ Se vede astfel lesne, după ce cele mai sus expuse că aceste cuvinte, dacă onorează poate un bun patriot german, ele nu sunt în tot cazul în armonie cu obiectivitatea științifică cunoscută dealmîntrelea, prea bine, în alte împrejurări, eminentului profesor dela Berlin.

Dacă astfel se denaturează concluziunile juridice ale unei chestiuni, care pune în discuțiune norme precise de drept, cu cât mai lesne se pot denatura împrejurările de fapt, mai cu seamă atunci când cei ce referează nu au nici probitatea științifică a profesorului universitar și nici disciplina mintală a acestuia. Și astfel, rapoartele ce ne vin de pe câmpul de luptă, trebuiesc primite sub beneficiu de inventar, iar concluziunile lor supuse unei critici severe.

Totuși de bună seamă nu se pot tăgădui unele excese probabile și dealmîntreli inevitabile într-o stare de război, care răscolește patimile și provoacă prea puternic fondul primitiv omenesc.

A fost poate vicleșug din partea Rusiei, după cum se încearcă a dovedi cartea albă germană, sau făcut poate orori inutile, s'au distrus opere de artă și s'a vărsat sânge nevinovat. Este însă o regulă de drept foarte justă că cel care se găsește în legitimă apărare poate excede, cu bună credință, liniile acestei apărări fără a putea fi tras la răspundere. Dar chiar codificațiunea pozitivă internațională lasă întrucâtva joc liber acestor excese și sancționează aceiași doctrina numește necesitatea războiului sau „Kriegsraison“, „necessitas belli“. Normele consimțite ca obligatorii în conduita războinică a popoarelor, pot rămânea neobservate atunci când respectarea lor ar contraveni scopului imediat al războiului și ar pune în joc siguranța părților interesate²⁾. Vechia doctrină sancționa principiul cum că «Kriegsraison geht vor Kriegsrecht» și afirma chiar că necesitatea legalizează un act nedrept în sine (de ex. Klüber). Sunt chiar autori moderni cari declară în mod lămurit că excepțiunile dela regula juridică sunt uneori nu numai permise, dar chiar imperios necesare prin forța lucrurilor. Astfel, bună oară Rivier.

«Datoria conducătorului militar este mai înainte

¹⁾ «Was Schmach ist, ist Schmach. Wenn manche dem Völkerrecht nur eine platonische Bedeutung beimessen wollen, so ist dies unrichtig; denn die Schmach des Rechtsbruches ist eine reale Schmach, sie lässt sich mit allen Wassern nicht abwaschen, und das Blut des Krieges klebt an den Mächten welche auf solche Weise das Recht gebrochen haben» Kohler art, Krieg und Völkerrecht in Deutsche Juristen Zeitung din 1 Septembrie 1914, pag. 1011.

²⁾ Vezi Ullmann pag 470. Doctrina admite uneori chiar și un alt caz de abatere legitimă dela legile războiului și anume acela al retorziunii. Dar conducerea omenoasă a războiului este nu numai o îndatorire față de adversari, ci este o îndatorire de ordine generală umanitară care trebuie observată chiar în cazul abaterii adversarului și a nereciprocity din partea acestuia.

de toate să facă tot posibilul pentru ca să învingă și el este pentru soldații săi răspunzător, trebuie să-i cruce după puteri, din această dublă considerațiune este natural ca grija de inamic să nu între decât în a doua linie de socoteală»³⁾.

Adevărul a fost proclamat deja de Grotius în sensul indicat mai sus: este permis orice mijloc, care stă în strânsă legătură cu scopul războiului⁴⁾. Acest punct de vedere a fost admis și de statul major german încă din timp de pace, într-o lucrare oficială. «Poate să fie întrebuit orice mijloc de război fără întrebuintarea căruia scopul războiului n'ar putea fi atins. Trebuie dinpotrivă să fie respins orice act de violență și de distrugere care nu ar fi necesar acestui scop»⁵⁾.

Dar această teorie găsește, după cum am spus, ecou, chiar în codificațiunea dreptului internațional pozitiv. Astfel de ex. prin art. 23 al. g. al convențiunei privitoare la legile și uzanțele războiului, se proclamă principiul inviolabilității proprietății particulare, însă sub rezerva cazurilor în cari distrugerea și luarea proprietăților particulare inamice este considerată necesară pentru cerințele războiului. Se poate ușor întâmpla ca respectul acestui principiu să stingherească bunul mers al operațiunilor și implicit să primejduiască situațiunea statului beligerant. Este vădit că dreptul de conservare trebuie să primeze chiar interese culturale superioare. Se poate de asemenea întâmpla ca, proprietatea particulară să prezinte un folos imediat pentru vre-unul din beligeranți și să ușureze într-un fel oarecare sarcina războiului. În acest caz, deși principiul proclamat încă de Rousseau este că războiul se face statelor, iar nu particularilor, așa că urmările lui ar trebui să cruce pe acești din urmă, totuși „necessitas belli“ îngăduie o procedare contrară, fără ca prin aceasta să se poată întemeia vre-o răspundere juridică sau morală oarecare. Ipoteza este chiar în mod expres prevăzută în codificațiunea dela Haga. Art. 53 al. 2 prevede în adevăr că toate mijloacele pe uscat, apă și aer, cari servesc la comunicarea știrilor și transporturilor persoanelor, precum și depozitele de arme și de proviziuni de război în general, chiar când sunt proprietate particulară, pot fi confiscate de orice parte beligerantă. Și nu importă din punctul nostru de vedere că la restabilirea relațiilor normale.

³⁾ Rivier op. cit. pag. 393-394.

⁴⁾ Nys op. cit. III. 141.

⁵⁾ Nys ibidem; Bonfils op. cit. pag. 673, v. Lizst op. cit. pag. 182, 286, 296. Cu alte cuvinte, drepturile umanității încetează acolo unde încep necesitățile războiului. Întrucât însă aceste împrejurări se întemeiază pe anumite stări de fapt, asupra cărora, după cum am arătat în text, nu putem avea lămuririle impartiiale necesare, aprecierea din punctul de vedere juridic, a conduitei unui anumit beligerant, devine cu totul nesigură. Este totuși de crezut că cu toate pornirile pătimase, conștiința răspunderii juridice și morale, ese triumfătoare în majoritatea cazurilor.

chestiunea despăgubirilor ar putea fi valorificată.

Trebuințele războiului, motivează mai departe și contribuțiunile în natură și în bani ce se impun populațiunilor necombatante, contribuțiuni de cari s'a făcut uz în mod larg în actualele ostilități. (Vezi art. 49 și următoarele).

Art. 25 al convențiunei dela Haga oprește atacarea sau bombardarea orașelor, satelor sau locuitorilor neapărați. Totuși se admite că, necesitatea războiului legitimează excepțiuni și în această direcțiune¹⁾.

Art. 27 al convențiunei dela Haga prevede că se vor lua toate măsurile pentru a se cruța pe cât posibil clădirile cari sunt destinate cultului, artelor, științei, binefacerilor, monumentele istorice și spitalele. Urmează însă presupunerea inevitabilă cum că toate aceste clădiri nu-și au întrebuițarea într'un scop militar²⁾. Este tocmai chestiunea desbătută cu ocaziunea bombardării catedralei dela Reims. Germanii au afirmat că, în turnul catedralei se adăpostea un post de observațiune. Ei sau înșelat poate, dar au fost de bună credință. Germanii conduc războiul cu vigoare, energie și poate cu oare-care brutalitate, credința noastră este totuși că ei salvează și principiile umanitare, atât timp cât ele sunt, bine înțelese, în armonie cu necesitățile situațiunei în care se găsesc. Dealmintreli, un umanitarism exagerat nici nu și-ar atinge probabil scopul, „el ar tinde, după cum prea bine spune un autor, să prelungească războiul atunci când este interes ca el să fie scurtat. Este o porțiune de adevăr în cuvântul lui Moltke: războiul cel mai energic este în acelaș timp și cel mai omenos. Războiul trebuie să fie omenos și pentru ca să rămână astfel, el trebuie să fie savant, prompt și decis. Trebuie să păstrăm o justă mijlocire între exagerația umanitară, care nu cunoaște exigențele ineluctabile ale forței lucrurilor și exagerarea militaristă, care neagă dreptul și nu vede decât forța și trebuințele forței“³⁾.

Când Germanii se referă astfel la necesitatea războiului, nu trebuie deci să conchidem numai de cât în sensul violării dreptului internațional.

Din cele expuse mai sus se vede în adevăr cum că această necesitate a fost consacrată în mod expres și în repetite rânduri în chiar sânul unei conferinți destinate așezării temeinice a raporturilor pacifice dintre națiuni.

Se vede astfel că, și din punct de vedere al conducerii ideale a războaielor, legislațiunea internațională este încă îndestul de defectuoasă, în stadiul

ei actual. Și în această privință iluziunile prea mari erau complect nejustificate.

S'ar putea poate obiecta: atunci pentruce să vorbim încă de un drept internațional, când lucrul nu se întâmplă decât pentru a pune în evidență lacunile ce el prezintă? În naufragiul general supraviețuiesc încă destule principii de natură a vădi însemnătatea disciplinei internaționale. N'avem decât să ne gândim la tratamentul convențional al răniților și al prizonierilor de război, la excluderea unor anumite mijloace ilicite de luptă, la atâtea și atâtea principii, care sunt trecute în mod nestrămutat și fără nici o rezervă, în patrimoniul cultural al națiunilor civilizate, pentru a nu mai avea vre-o îndoială în această ordine. Și dacă ne ridicăm la punctul inițial al evoluțiunei, se va recunoaște lesne tot câștigul moral realizat, frumosul drum parcurs. Nu trebuie pe de altă parte să ne ascudem nici precaritatea situațiunei noastre în anumite direcțiuni. Trebuie să știm în mod precis unde ne aflăm, pentru a putea pași cu mai multă siguranță în viitor. Progresul este lent și întâmpină dificultăți extreme în exclusivismul național. Legislatorii internaționali au fost din această considerațiune prudenți și au evitat măsuri și dispozițiuni cari în practică nu ar fi fost realizabile și nu ar fi însemnat deci decât un câștig pur platonice. Ei și-au exprimat temerea că, mergându-se prea iute, realitatea să nu desmintă soluțiunile teoretice, contribuind prin aceasta la trezirea neîncrederii în eficacitatea normelor juridice internaționale. Dar ei nu au putut evita aceasta, după cum se vede din împrejurările de astăzi. Trebuie să ne spunem însă, încă odată, că greșeala nu este a lor.

* * *

Am spus că nu trebuie ocolit adevărul. Catastrofa de astăzi sgudue din temelii înseși așezările organizațiunei internaționale. Trebuie oare să deseserăm? Credem că nu. Din această încercare ideea solidarității sociale internaționale va ieși încă mai întărită și reacțiunea binefăcătoare nu v'a întârziă. Progresul nu merge poate totdeauna în linie dreaptă, fără curbe, se înfăptuește poate încet, dar e sigur. Pe când *v. Lizst* proclamă falimentul disciplinei internaționale, un alt savant, nu mai puțin eminent, compatriotul său, *Iosif Kohler*, observă cu drept cuvânt și cu toate motivele de enervare patriotică că, nu trebuie să deseserăm, căci trebuie știut că, oricât de greu s'ar atentă la cultura noastră, în definitiv tot rațiunea trebuie să triumfe⁴⁾. Am semnalat importanța luptei de astăzi, din punctul de vedere al echilibrului social-internațional. Această luptă interesează astfel în mod intim însăși organizațiunea internațională, care nu este compatibilă cu ideea predominățiunei unei anumite rase sau naționalități.

¹⁾ Vezi și art. 1 al convențiunei privitoare la bombardarea de către forțele maritime în timp de război.

²⁾ Vezi și art. 5 și 6 ale convențiunei privitoare la bombardarea de către puterile maritime în timp de război, în care se vorbește iarăși în mod expres de necesitățile militare.

³⁾ Bonfils op. cit. pag. 674.

⁴⁾ Deutsche Juristenzeitung loc. cit.

Prin restabilirea echilibrului, va dispărea o serie întreagă de asperități în relațiunile internaționale, cari până acum, puneau la grea încercare pacea mondială. Va urma o ușurare generală și un răgaz, care va permite o îndrumare încă și mai viguroasă pe calea întăririi ordinii juridice internaționale. Echilibrul nou creat va fi și mai stabil. Noua organizațiune internațională se va sprijini în adevăr și mai mult încă pe principiul naționalităților. Acest principiu rațional și filozofic, dacă nu poate servi ca principiu juridic de sistematizare a disciplinei noastre, așa cum s'a făcut încercarea în școala italiană fondată de cătră ilustrul Mancini, are încă destulă vigoare pentru a influența în mod binefăcător destinele politice ale omenirii¹⁾. În Anglia se discută în mod oficial, posibilitățile de rezolvire ale conflictului în curs, din punctul de vedere al acestui principiu. Franța credincioasă vechilor sale tradițiuni și chiar Rusia au îmbrățișat cu căldură aceiași ideie. Intr'o altă ipoteză, adică aceia a triumfului dublei alianțe, nici Germania învingătoare, nu va putea uita cumcă ea însăși își datorește existența influenței morale a acestui principiu și nu se va împotrivi la o realizare a lui cât mai întinsă. Ea va trage concluziunile necesare din slăbiciunea astăzi incontestabil dovedită a aliatei sale Austria. Se va recunoaște în general cum că prin împrejurări fortuite și în chip artificial, nu se poate crea o unitate morală, care singură asigură o existență de stat durabilă. Monstruosul conglomerat austroungar va trebui să dispară. Apoi opera tratatului dela București se va desăvârși probabil și mai mult încă în senzul principiilor naționalităților²⁾. Va dispărea astfel o altă sursă bogată de neînțelegeri internaționale și comunitatea internațională se va așeza pe o temelie mai sigură, mai stabilă.

Cei vechi spuneau despre război că este tatăl tuturor lucrurilor. Apologiști a-i războiului se găsesse încă până în vremurile noastre. Nu de mult mareșalul von Moltke eroul campaniei dela 1870, scria că pacifismul este nu numai un vis, dar încă un vis urât³⁾. Pe măsură ce cresc ororile războiului și evenimentele de astăzi creează o experiență amară în această privință, rătaciri de asemenea natură nu vor mai fi posibile. Războiul nu este în adevăr groasnic numai din punctul de vedere al mijloacelor de distrugere fizică, el este groasnic prin tendințele

sale de generalizare și prin urmările sale incalculabile politice. Numai e vorba astăzi de lupte dela clan la clan, dela popor la popor, războaiele tind să capete un caracter tot mai mondial. Urmările politice ale unui război sunt pe de altă parte în sistemul modern al națiunilor înarmate, complet dezastruase. Când beligerantul nu știe face față în mod avantajos primei isbituri, el este căzut cu totul la discreția adversarului său. Mai înainte se putea ridica o a doua și o a treia armată, astăzi se pun în joc încă din primul moment toate puterile disponibile. Cel învins este învins definitiv, fără speranță de salvare și trebuie să primească legea adversarului.

Și astfel războiul se va discredita prin înseși excesele sale, va tinde să facă loc unor modalități mai echitabile și mai puțin aleatorii, pentru rezolvirea conflictelor dintre națiuni.

Morala publică se va desvolta și priceperea pentru interesele reciproce ale națiunilor, care constituie asociațiunea internațională, va crește încă și mai mult. Opera începută cu atât succes la Haga va putea fi continuată. Dreptul internațional va deveni încă și mai mult o ordine juridică eminentemente pacifică. Reuniuni mondiale periodice vor căpăta caracterul unui adevărat parlament internațional, care va înlesni elaborarea progresivă a dreptului. Și atunci, prin faptul desăvârșirii asociațiunei supreme a universului se va putea saluta aurora unor timpuri mai bune pentru viața națiunilor. Să avem în tot cazul credința nestrămutată în „puterea de acțiune a Binelui asupra destinelor omenesci“⁴⁾.

IORGU RĂDU

Doctor în drept, magistrat

Tribunalul civil din Taraseon

— 14 Februarie 1914 —

Dotă imobiliară.—Inalienabilitate.—Caracterul acestei inalienabilități.—Incapacitatea femeii măritate. — Art. 1554 C. fr. (1248 C. civ. rom.).

Cazurile excepționale în care fondul dotal poate fi înstrăinat. — Strictă interpretare a legii.—Căutarea sănătății soților sau a copiilor. — Art. 1558 C. civ. fr. (1253 C. civ. rom.).

Convenții matrimoniale.—Libertatea lor, întrucât nu jignesc

⁴⁾ Oppenheim op. cit, pag. 65. Evident în suprimarea apropiată a războiului în relațiunile dintre națiuni, nimeni nu ar putea crede. Vor fi încă multe etape de parcurs. Cred, astfel ca rezultat probabil al experiențelor crude de astăzi în reluarea chestiunei limitării armamentelor și a efectivelor militare, cu mai multă bunăvoință de înțelegere decât anterior. Că rezultatele nu vor fi imediate nu trebuie să ne descurajeze. «Nu putem să dobândim pacea decât de abia peste secole, însă trebuie să lucrăm încă de pe acum ca să asigurăm acest dar ceresc strănepoților noștri. Ar însemna să dezesperăm de istorie, dacă am lăsa la o parte probleme cari nu se pot deslega decât într'un viitor mai îndepărtat. Cine crede că trebuie să punem mâinele în sân, dacă țelul nu se poate atinge imediat, se aseamănă omului primitiv care nu seamănă dacă nu poate culege într'o săptămână». J. Kohler «Moderne Rechtsprobleme Aus Natur und Geisteswelt» Leipzig 1907, pag. 105.

¹⁾ Vezi Pasquale Fiore «Nouveau droit international public» traducere de Ch. Antoine I. Paris 1885, pag. 244.

²⁾ Iorgu Radu «Conflictul Româno-Bulgar în dreptul internațional public» București 1914 pag. 7. Deja aci, am afirmat despre principiul naționalităților cum că pe lângă caracterul de înaltă echitate ce el înfățișază, el, «constitue de neîngăduit modalitatea sigură a organizării politice viitoare a omenirii». Sperăm ca evenimentele în curs vor justifica pe deplin această afirmațiune.

³⁾ Bonfils op. cit, pag. 664; Sainte Croix «De la déclaration de guerre et ses effets immédiats» Paris 1892, pag. 13.

ordinea publică și bunele moravuri. — Art. 1387 C. civ. fr. (art. 5 și 1223 C. civ. rom.).

Stipularea inalienabilității fondului dotal în cazurile excepționale în care legea permite înstrăinarea lui. — Nulitate. — Art. 6 și 1558 C. civ. fr. (5 și 1252 C. civ. rom.).

¹ Fondul dotal este, în principiu, inalienabil; această inalienabilitate, moștenită dela Romani, nu este însă o consecință a indisponibilității bunurilor dotale, ci o consecință a incapacității femeii căsătorite sub regimul dotal.

² Cazurile în care, prin excepție, legea permite înstrăinarea fondului dotal sunt de strictă interpretare. Cu toate acestea, fondul dotal poate fi înstrăinat și, în consecință, ipotecat pentru căutarea sănătății soților și a copiilor, de oarece prin expresia alimente, ce se vede în art. 1558, ² (1953, ² C. civ. rom.), se înțelege, după o doctrină și jurisprudență constantă, și cheltuielile de boală.

³ Viitorii soți se bucură de cea mai mare libertate spre a-și face convențiile lor matrimoniale, cu condiție însă că aceste convenții să nu fie contrare ordinei publice și bunelor moravuri.

⁴ Este contrară ordinei publice și, în consecință, lovită de nulitate, clauza dintr'un contract matrimonial prin care viitorii soți au stipulat că nu vor putea nici într'un caz să înstrăineze fondul dotal, nici chiar în cazurile în care legea permite această înstrăinare.

Observație. — Sentința trib. din Tarascon, a căruia sumar s'a reproduș mai sus este foarte importantă. Ea rezolvă în mod juridic, patru puncte de drept, care sunt admisibile și la noi; de aceea n'am lăsat să treacă această remarcabilă sentință, fără a o împărtăși cetitorilor noștri și fără a zice câteva cuvinte asupra ei, arătând starea doctrinei și a jurisprudenței asupra punctelor decise prin ea.

Prima chestiune decisă de tribunal este controversată. Se susține, în adevăr, de unii, că inalienabilitatea fondului dotal este o consecință a indisponibilității bunurilor dotale ¹), soluție care pare a fi admisă de art. 1407 § ultim din codul civil italian.

La noi însă, și în dreptul francez, părerea cea mai juridică este, de bună seamă, aceea după care inalienabilitatea dotei imobiliare se întemeiază pe incapacitatea personală a femeii, dota ei nefiind inalienabilă decât pe cale de consecință. Legea declară, în adevăr, fondul dotal inalienabil pentru a apăra pe femei în contra propriei sale in experienței, contra înrăuririi bărbatului, pentru ca ea să nu devie victima încrederei sau slăbiciunii sale. Este deci vorba, în specie, de o incapacitate contractuală, organizată în interesul femeii.

«L'immeuble dotal est inaliénable, zice foarte bine Labbé, par un motif tiré de la situation de la femme. C'est parce que la femme est, en fait, sous l'ascendant de son mari; c'est parce que, en fait, une femme qui a confiance en son mari, ou qui ne veut pas troubler la paix de son intérieur, aliène, promet, s'oblige, sous la seule inspiration de son mari. C'est parce qu'on a voulu que la femme ne fût pas victime de sa confiance en de sa faiblesse; voilà pourquoi le fond dotal a été déclaré inaliénable» ²).

¹ Vezi, în acest sens, Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 2302 urm., și alți autori citați în tom. VIII al Coment. noastre, p. 239, nota 1.

² Labbé, *Revue critique de législation et de jurisprudence*,

Inalienabilitatea imobilelor dotale nu este numai o indisponibilitate de bunuri, zice foarte bine trib. Ilfov, ci o agravare a incapacității femeii, care consistă în aceea că nici chiar cu consimțământul soțului ea nu-și poate obliga, în timpul căsătoriei, imobilele sale dotale, agravare care dispăre odată cu desfacerea căsătoriei, dar din care rezultă că acele imobile nu pot fi urmărite nici în timpul căsătoriei, nici în urma desfacerei ei, fie că ele s'ar găsi în mâinile femeii, fie în acele ale moștenitorilor ³).

O decizie a Curței noastre de casație zice de asemenea foarte bine, că scopul inalienabilității dotale este nu numai ca femeia să poată conserva imobilul în timpul căsătoriei, dar să-l și poată găsi intact la desfacerea ei. Pentru atingerea acestui scop, inalienabilitatea dotală nu poate consista numai într'o indisponibilitate a imobilului în timpul căsătoriei, ci într'o adevărată incapacitate a femeii de a înstrăina direct sau indirect imobilul dotal; și această stare de incapacitate atrage nulitatea obligațiilor contractate în timpul căsătoriei, în ceea ce privește imobilul dotal, așa că asemenea obligații nu pot fi executate asupra acestui imobil, precum nici asupra veniturilor lui, și aceasta nu numai în timpul căsătoriei, dar și în urma desfacerei ei ⁴).

Așa dar, primul punct decis de tribunal nu suferă nicio îndoială, cu toată discuția și contro-versa ce s'a ivit asupra lui.

Această chestiune nu este pur teoretică, ci are o importanță foarte mare, din cauza consecințelor practice ce rezultă din sistemul incapacității femeii măritate, consecinți asupra căror nu ne putem întinde în studiul de față, dar care sunt expuse pe larg în tomul VIII al Coment. noastre p. 240 urm.

Tot juridic este și punctul al doilea decis de tribunalul din Tarascon. Este, în adevăr, recunoscut atât de doctrină cât și de jurisprudență că, în expresia *alimente*, de care vorbește art. 1253, ² C. civil, intră și căutarea sănătății soților sau a copiilor (*valetudinis impendia*). Ar fi straniu, în adevăr, ca soții sau copiii să moară din lipsă de îngrijire, iar fondul dotal să rămâne inalienabil, spre a trece la moștenitorii lor ⁵). *Summum jus, summa injuria!*

anul 1856, p. 5; Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 514 urm.; P. Gide, *Etude sur la condition privée de la femme*, p. 449 urm. (ed. Esmein din 1884); Planiol, III, 1524; Thiry, III, 515; T. Huc, IX, 446 și *Tr. de la cession*, I, 19, p. 30 urm., precum și autorii citați în tom. VIII al Coment. noastre, p. 240, nota 1.

³ Trib. Ilfov, *Curierul Judiciar* din 1911, No. 34, p. 272.

⁴ Cas. S. II, Bult. 1908, p. 1715 și *Curierul Judiciar* din 1909, No. 30, p. 234.

⁵ Vezi în acest sens, Trib. Gorj și Iași, *Dreptul* din 1889, No. 14, p. 112 și *Curierul Judiciar* din 1903, No. 59 (cu observația noastră); Trib. Vlaşca, *Curierul Judiciar* din 1902, No. 74, p. 613, 614; C. București și Craiova, *Dreptul* din 1876, No. 18, p. 142 și din 1911, No. 62, p. 491 (cu observ. noastră); C. Caen, Sirey, 45. 2. 585, etc. Cpr. Baudry et Surville, *Con-*

Asupra punctului al treilea din sentința tribunalului, relativ la libertatea convențiilor matrimoniale, nu avem nicio observație de făcut, el fiind evident. În adevăr, viitorii soți pot face orice convenții matrimoniale ar crede de cuviință, destul este ca aceste convenții să nu fie contrare ordinii publice și bunelor moravuri. Această restricție rezultă, în codul francez, din termenii expresi ai art. 1387 C. civil, iar la noi, din art. 5 C. civil¹⁾.

Venim, în fine, la ultimul punct din sentința tribunalului, relativ la nulitatea clauzei cuprinsă într-o convenție matrimonială, prin care s'a stipulat că imobilul dotal nu va putea fi înstrăinat nici în cazurile excepționale în care legea permite înstrăinarea lui. Tribunalul din Tarascon decide, cu drept cuvânt, că asemenea clauză este nulă și neavenită, pentru că este contrară ordinii publice. Femeea, zice foarte bine în acelaș sens Curtea din București, nu poate să-și creeze o incapaci-

tate absolută, stipulând prin actul dotal că nu va putea să și înstrăineze bunurile dotale, nici în cazurile permise de lege, de oarece legile privitoare la capacitatea persoanelor fiind de ordine publică, părțile nu pot prin convenții particulare să deroage dela dispozițiile acestor texte de lege²⁾.

Tot în baza acestor principii se decide, cu drept cuvânt, că o femeie n'ar putea să se declare prin convenția ei matrimonială, incapabilă de a se obligă cu autorizarea bărbatului sau a justiției, sau să se declare incapabilă de a garantă pe bărbatul ei, sau pe un terțiu, făcând astfel să revie Senatus-consultul Velleian, care a fost abrogat în Franța de către Henric al IV-lea, în anul 1604³⁾.

«Nimene, zice profesorul Valette, nu poate, după a sa voință, să dispue de starea sa, și să se facă pentru viitor capabil sau incapabil de a se obligă»⁴⁾.

D. ALEXANDRESCO

trat de mariage, III, 1718; Troplong, *Idem*, IV, 3449; Jonitou, *Etude sur le système du régime dotal*, I, 255, p. 284, etc. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 260 și 296, nota 1, precum și tom. X, p. 568, nota 1. Mai vezi consultația ce am dat în favoarea Primei case de economie din Iași, publicată în *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 354, 355.

¹⁾ Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 9.

²⁾ C. București S. IV, *Dreptul* din 1912, No. 44, p. 349.—Trib. Ilfov, S. I, prin jurnalul No. 5961 din 7 Iulie 1911, hotărâse contrariul, însă acest jurnal a fost cu drept cuvânt infirmat de Curte.

³⁾ Vezi t. VIII al Coment. noastre, p. 11 și 12.

⁴⁾ Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 514.

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE

CASATIE S. II

*Recurenta Perla Ancelovici prin d-l avocat R. Elias.
Intimatul Mihai Nicolai s. a. prin d-l avocat V. Miculescu.*

***) Urmărire imobiliară.-Adjudecare.-Efecte.-Purgarea imobilului. — Condițiunea de a fi fost încunostiințată creditorii ipotecari și privilegiați. — Art. 509, 512 și 565 pr. civ.**

Dacă legiuitorul prin art. 565 pr. civilă a admis principiul purgei imobilului de orice privilegiu sau ipotecă la care era supus, este pentru că prescisesse mai înainte, prin art. 509, încunostiințarea tuturor creditorilor privilegiați sau ipotecari la domiciliul ales de ei cu ocazia luării inscripțiunei.

Atunci, însă, când pentru creditorii privilegiați și ipotecari nu s'au îndeplinit această formalitate substanțială pentru validitatea purgei prevăzută de art. 512, sub pedeapsă de nulitate, adjudecatarul nu poate învoca beneficiile art. 565 pr. civ. de a-și vedea imobilul purgat de orice privilegiu și ipotecă, chiar dacă s'ar dovedi că creditorul ipotecar sau privilegiat a avut cunoștință personală de urmărirea exercitată. (Cas. II, decizia civilă No. 218 din 2 Decembrie 1914, prin care s'a casat decizia C. apel Iași, s. I, No. 27/914.

CASATIE S. III

*Recurentul Judele sindic al Trib. Dolj în fal. Isac L. Blum
prin d-l avocat Cernea.*

Intimatul N. B. Rioșeanu și Al. Iliescu curator al def. N. Ghefu, lipsă.

Faliment. — Verificarea creanțelor. — În-

turarea unui creditor pe motiv că n'a prezentat titlul în original. — Dacă în urmă mai poate cere verificarea conform art. 780 și art. 772 c. com.

După art. 780 cod comercial, creditorii cari nu și-au declarat încă creanțele pot să ceară judecătorului sindic să fie verificați la masa falimentului până la sfârșitul repartițiunei întregului activ.

Din combinațiunea acestui text cu art. 772, din acelaș cod rezultă că declarațiunea creanțelor urmează a se face prin prezentarea titlurilor, care au a se confruntă cu registrele și hârtile falitului, numai după această operațiune care constituie adevărata verificare, putându-se admite sau respinge creanțele dela masa falimentului; și că dacă creanțele unor creditori nu au fost respinse în urma verificării titlurilor conform art. 772, ei pur și simplu înlăturate dela verificare din lipsa unor condițiuni de formă cerute la prezentarea lor, (în speță din cauza neprezentării titlurilor originale în regulă), în atare caz creditorii se găsesc nu în situațiunea celor cari au fost verificați și respinși dela masa falimentului, ci a celor care nu și-au declarat creanțele la timp și în forma cerută de lege și cari potrivit art. 780 sunt încă în drept a face declarațiunea regulată în formă și a cere să fie verificați. A admite altă soluțiune înseamnă a face mai rea situațiunea creditorilor în caz de declarațiune vițioasă în formă a creanțelor decât în cazul lipsei totale de declarațiune, ceiace e inadmisibil. (Cas. III, decizia No. 39, din 23 Ianuarie 1915, prin care s'a casat decizia C. apel Craiova s. I, No. 9/913).